

- [3] Az [1] alatt idézett munka, 91—92. o.
- [4] *Pálmay Lóránt*: Az új általános iskolai matematika-tanterv és az iskolavezetés. Budapesti Nevelő, 1982., 3. szám, 82. o.
- [5] *Takács Gábor—Takács Gáborné*: Javaslat nyomtatott segédanyagok készítésére az általános iskolai matematika tanításának, tanulásának differenciált szervezéséhez. Budapesti Nevelő, 1988., 2. szám, 73—81. o.
- [6] Útmutató az általános iskolai matematika tananyagának korrekciójához, 1—4. osztály. Első rész. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 1986., 6. o.
- [7] *Hamrák Anna*: A differenciálás lehetséges útjai. A Tanító, 1988., 8. szám, 5—11. old.
- [8] *Réthy Endréné*: A tanítás-tanulási folyamat motivációs lehetőségeinek elemzése. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988.
- [9] *Takács Gábor—Takács Gáborné*: Néhány feladat a matematika tanításának differenciált szervezéséhez. Módszertani Közlemények, 1987., 5. szám, 304—315. o.

SZALÓKY BÉLÁNÉ

Szeged

Nyílt nap a napköziben

Számomra mindig szép és új feladat elsősöket tanítani. Belépni a „tudás kapuján”, iskolásnak lenni nagy dolog! Kíváncsian, érdeklődve várják a gyerekek, s talán még nagyobb izgalommal a szülők. Ahhoz, hogy munkám sikeres legyen, először fel kell keltenem érdeklődésüket, meg kell őket nyernem a napközi ügyének.

Év elején ismertetem sokszínű programunkat a szülőknek. Elmondom, mit és hogyan vállal magára a napközi otthon, s miben kérem az ő segítségüket. Tanítványaim kezdeti szorongása is hamar elmúlik, mikor az együtt töltött délutánokról, tevékenységünkről „mesélek” nekik. Ragyogó arccal dobják a „kíváncsládába” rajzocskáikat, melyek mellé anyu vagy apu betűvel is odaírja kérésüket, ötleteiket. Hamarosan komoly teljesítményre képes, fegyelmezett, igazi iskolásokká válnak.

A szülőkkel való mindennapos találkozásaink során (amikor gyermekükért jönnek) őszintén megbeszéljük tapasztalatainkat, az esetleges problémákat. Az így kialakult jó kapcsolat segíti a gyerekek beilleszkedését, megfelelő fejlődését. Azért, hogy a csoportban folyó tevékenységekbe, gyermekeik közösségben való viselkedésébe, munkájába, s az én módszereimbe, tanítványaimmal való kapcsolatomba is betekinthessenek, novemberben nyílt napot szervezek. A szülők örömmel fogadják ezt a lehetőséget, van, amelyik családból az édesanya és édesapa is eljön. A gyerekek nagy izgalommal készülnek, hiszen először mutathatják meg, mi mindent tanultunk már eddig, mennyit ügyesedtek év eleje óta.

A következőkben egyik ilyen komplex foglalkozásunkat ismertetem.

*„Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig, énnekem.”*

Korábbi tevékenységeinkből:

- Ismerkedés az ősz jegyeivel.
- Közös verstanulás:
- Csanádi Imre: Búcsúzva köszöntő,
- Tarbay Ede: Ószanyó,
- Csukás István: Dalocska.
- Játéktanulás: Lipem, lopom...
- Technikai tevékenység: gyümölcsök formázása gyurmából, alma, körte készítése színes papírból tépéssel.
- Kutatómunka: ősről szóló zene, dal, vers, kép, festmény stb.
- Gyűjtőmunka: levelek gyűjtése, préselése.

A foglalkozást megelőző szervezőmunka:

- A padok négy csoportba rendezése.
- A technikai tevékenységhez szükséges anyagok, eszközök kikészítése, kiosztása.
- Az oktatástechnikai eszközök beállítása, kipróbálása.
- Képzőművészeti albumok és egy kucsma kikészítése.

A foglalkozás menete

- Edina mára verssel lepett meg bennünket!

Jön immár az ismerős,
széllábú, deres ősz.
Sepreget, kotorász,
meg-megáll, lombot ráz.

Lombot ráz, diót ver,
krumplit ás, szüretel.
Sóhajtoz nagyokat
s harapja, kurtítja
a hosszú napokat.

(Kányádi Sándor: Jön az ősz)

- Melyik évszokról szól a vers?

A mai foglalkozáson összefoglaljuk az ősrről tanultakat. Nemrég még a nyárias időről beszélgettünk, de most már igazi arcát mutatja ez az évszak.

- Mi jelképezze mai foglalkozásunkon az őszt? (Elhangzik az alma, az eső, a színes falevél. Végül ezt rajzolom fel nagy alakban a táblára.)
- Mondjuk el közösen Csanádi Imre: Búcsúzza köszöntő című versét! (A verset a gyerekekkel közösen kitalált mozgással kísérfjük.)

Szállj, szállj,
ökörnyál, —
jön az ősz,
megy a nyár.

Megy a nyár, a nevetős,
komolykodva jön az ősz,
csillámló derekkel,
sárga levelekkel,
szőlővel, mosolygóval,
fűre koccanó dióval.

- Sok szép képet, festményt (reprodukcíót) gyűjtöttetek. Ezekből mutatok most néhányat. Milyen hangulatot árasztanak? Milyen színeket használtak a festő bácsik?
- Szomorúság a hangulata a következő versnek is, melyet Tamás tanult meg.

Kányádi Sándor: Elment a nyár

Elment a nyár,
itt az ősz,
reggelente párát lehel
a kis őz.

Elment a nyár, megjött az ősz,
fosztogat,
gyéríti a sápadozó
lombokat.

Reszket a lomb, remeg az őz:
fél, de fél
pedig nem jár vad erre más
csak az őszi szél.

- Hol járhatott a költő bácsi, mikor ezt írta?
- A versek és képek alapján gyűjtsük össze az ősz jegyeit! (Sokat esik az eső, hűvösebb az idő, hamarabb sötétedik, a fák elhullajtják leveleiket.)
- Tarbay Ede anyókához hasonlítja az őszt. Ki szeretné elmondani ezt a verset?

Kontyos-kendős ősz-anyó
 sópröget a kertben,
 vörös-arany falevél
 ripeg-ropog, zörren.
 Reggel-este ruhát mos,
 csupa gőz az erdő,
 mosókonyha a világ,
 a völgy a mosóteknő.

(Tarbay Ede: Ősz-anyó)

- Mit jelent az, hogy „csupa gőz az erdő”? (A völgybe leszáll a köd.)
- Milyen őszi munkák folynak ilyenkor a határban? (Betakarítás, gyümölcsök szüretelése, őszi szántás, a jövő évi gabona elvetése.)
- Hallgassátok meg, hogyan fogalmazza ezt meg *Kányádi Sándor Fakó lovon léptet* című versében! (Két harmadikos kislány szavával.)

Fakó lovon léptet,
 dünyög, dudorászat.
 Számbaveszi minden
 kincset a határnak.

Megnézi a krumplit,
 a tengeri táblát:
 messziről meglátszik,
 ha jól megkapálták.

Aztán gyalogosan
 a kertekhez kószál:
 leng utána egy-egy
 ezüstfémér hajszál.

S amint megy, a fákról
 alma, dió, körte,
 szilva, barack pottyán
 elébe a földre.

Nézelődik az ősz
 — mert ki más is volna —,
 nézi mi lenne még
 végezni valója.

S amint nézelődik,
 lát egy vetőgépet,
 és nekilát mindjárt
 a búzavetésnek.

- Mondjuk el közösen kedvenc mondókánkat! Dombon törik... (Kézmozdulatokkal érzékeltetjük a verset, a végén a szülőknek „dobjuk” a makkot.)

Dombon törik a diót
 hegyormon aogyorót,
 zajuk ide csattog
 völgyben meg a makkot.

Három diót feltörtem,
 négyogyorót megettem
 léltem egy zsák makkot,
 ebből ti is kaptok!

- Milyen gyümölcsök szerepeltek az előző versekben?
- A szüret mindig vidám esemény a faluban. Hallgassátok meg, hogyan meséli ezt el a zene nyelvén, hangjain a zeneszerző bácsi! Vivaldi: Négy évszak — Ősz (részlet).
- A szőlőről melyik játékunk jut eszetekbe? Játsszuk el! Kör alakban felállunk, kiolvassuk ki lesz a csősz.

Kiskertemben az ürge
Rákapott a dinnyére,
Megállj ürge, megleslek,
Holnap délre megeszlek
Ice, bice, cibere,
Nekéd mondom, menj ki te!

Tamás fejére kucsmát teszünk, aki leguggol a kör közepére, és félre hajtva fejét, „elalszik”. A többiek szép lassan, aprót lépkedve, elindulnak felé. Szólószedést mímelve, suttogva, majd egyre erősödő hangon mondják:

Lipem, lopom a szőlőt
Elaludt az öreg csősz
Fürkös bot a kezében
Vaskalap a fejében.

Majd elkiáltják magukat: Teli a kiskosár!

Erre a csősz felriad, és valakit elkap. Akit megfogott, az lesz az új csősz.

- Pihenésképpen hallgassuk meg Petőfi Sándor versét! Itt van az ősz, itt van újra (Koncz Zsuzsa — Kertész leszek c. lemezéről).
- Most dolgozni fogunk.

1. csoport

- Ti „nyomdázni” fogtok. Anyu, apu segítségével szép formákat készítettetek krumpliból, most ki is próbálhatjátok őket. Ezekből a gyümölcsformákból sordíszot fogtok alkotni. Szeretnék ötleteket hallani, hogyan?
Tamás: Lehet úgy, hogy ugyanazt a formát mindig más színnel nyomom.
En: Mindig más színnel?
Tamás: Szóval úgy, hogy piros, sárga, kék, piros, sárga, kék, amíg kifér.
- Hogyan lehetne még?
Lilla: En úgy gondoltam, hogy alma, körte, alma, körte.
Robi: Vagy úgy is jó, hogy mondjuk két alma, egy szilva, két alma, egy szilva.
- Ügyesek vagytok! Hogy munkátokat megkönnyitsem, halványan két vonalat húztam nektek a rajzlapon.
Luca, Kriszti! (Ők harmadikosok) Ti szőlőfürtöt készítettetek a kör alakú nyomdával. Nézzetek a képre! Hogyan helyezkednek el a szőlőszemek? Hoztam nektek préselt szőlőlevelet, ha megszáradt a munkátok, a fűrthöz illeszthetitek, ragaszthatjátok.

2. csoport

- Ti terülő díszet készítettetek préselt falevelekből. Kitettem nektek sok szép különböző formájú, nagyságú, színű levelet. Ez a nagy sárga karton lesz a terítő, erre helyezzétek el! Honnan indítjátok a terülő díszet? (Középről, minden irányban.) Csak akkor kezdjétek a ragasztást, ha minden levelet elhelyeztetek, s a csoport jóváhagyta azt!

3. csoport

(Nagy méretű fehér kartonlapra megrajzoltam előre a fa kontúrját.)

- Ti levélnyomatot készítettetek. Megrajzoltam nektek egy nagy törzset, varázsoljatok belőle egy őszi színeiben pompázó fát!
Milyen színeket fogtok használni?
Ildikó: Piros, sárga, barna..., azért zöldet is.
- Mit javasolsz a pájtásaidnak, hogy szépen sikerüljön a lenyomat?
Petra: Sűrű festékkel kell a levélnek ezt az oldalát bekenni. (Az erezett felére mutat.) A különböző színeket össze lehet futtatni.
- Úgy dolgozzatok, hogy mindenki jól hozzáférhessen a kartonhoz!

4. csoport (harmadikosok csoportja)

- Ez a csoport „futó” sündisznót készít. (Felmutatom az elkészítendő munkadarabot.)
- Hogyan készítenéd el?
Zoli: Először a narancssárga kartonon körberajzolom az alaklemez, aztán kivágom. Utána megrajzolom a feketére a tüskéit, a lábát, és azt is kivágom.
Peti: Aztán összeszerelem, és megrajzolom a szemét és az orrát.
- Ahhoz, hogy a Milton-kapcsot át tud dugni a kartonon, először az olló hegyével át kell lyukasztani. Ha ide értek a munkátokban, szóljatok, segíték!

1.

2.

3.

4.

- Van-e valakinek kérdése? Lássatok neki!
- Amíg dolgoztok, meghallgatjuk magnóról Petra felvételét, melyet az édesanya segítségével készített. Halász Jutka énekel szép őszi megzenésített verseket. Közben én a csoportok között sétálok, tanácsokat adok, segítséget nyújtok. A szülők kíváncsian figyelik alkotó gyermeküket.
- Fejezzétek be a munkát! Mutassuk meg egymásnak!
Kiteszem a munkadarabokat a táblára. Minden csoport, alkotás elnyeri a többiek tetszését.
- Befejezésül mondjuk el közösen *Csukás István Dalocska* című versét! (A szülőkkel szembe fordulva, mozgással kísérjük.)

Csengő szél: gingalló,
röppenj már, pillangó!
Pillangó messze jár,
volt — nincs nyár, vége már.

Züm — züm — züm, züg a szél,
táncol a falevél,
züm — züm — züm, ez a szél!
Egy reggel itt a tél.

- Ügyesek, fegyelmezettek voltatok a mai foglalkozáson is, mindenki dicséretet érdemel. Csillaggal jutalmazom gyűjtőmunkájáért Petrát, Ildikót, Nikit, Annamáriát, és verstanulásáért Edinát, Tomit, Lucát, Krisztit. Munkáitokat kitesszük a falújságra. Szüleiteket megkérjük, a folyosón várjanak meg benneteket, amíg rendbe tesszük a termünket.

*

A tanév során még több alkalommal látogatnak el a szülők hozzánk, közénk. Februárban, a télkergető népszokásokból és farsangi versekből, dalokból összeállított műsorunkat nézik meg, majd együtt szervezzük és bonyolítjuk le a csoportmulatságot. Márciusban egy tanulmányi foglalkozásra hívjuk meg őket. Ősszel, a szabadidős tevékenységek során, tanulmányi munka közben figyelhetik meg csoportunkat, s benne egyre okosodó, ügyesedő gyermeküket. Május elején pedig műsorral és ajándékkal lepjük meg az édesanyákat.

Végül néhány gondolat:

Ha a szülő gyermekét nevelésében partnernek tekintjük, s lehetővé tesszük számára, hogy munkáikat megismerje, jobb lesz a hozzáállása, a nevelő iránti bizalma megnő. Nyugodtan dolgozik, mert tudja, gyermeke jól érzi magát, hasznosan tölti délutánjait. S azt sem veszi zokon, mikor kislánya azzal fogadja: — Szia, anya! Marika néni vetít. Ugye, még végignézhetem?